

the evaluation of their own level of health and organization of life activities is offered. This study demonstrated that students have a formal attitude to their own health, do not pay enough attention to physical culture and sports, and prefer their own electronic devices during their free time. Taking into account the negative habits of students of higher education regarding long-term work with personal gadgets (as demonstrated by the survey) and mainly hypodynamic lifestyle, it is necessary to emphasize to future specialists of physical culture and sports the importance of observing the main components of a healthy lifestyle, namely: physical activity; rational nutrition; Personal Care; mode of work and rest; giving up bad habits; hardening; health culture, etc.

It is concluded that future physical culture and sports specialists are entrusted with an important mission for which they must be ready. After all, it is they who should instill in children and young people the skills and values of a healthy lifestyle, therefore they themselves should be aware of the importance of this issue and adhere to the principles of a healthy lifestyle. This actualizes the issue of the need for higher education institutions to ensure the organization of the educational process on the basis of a healthy lifestyle; focusing the attention of those seeking education on the need to change personal attitudes, worldviews, etc., in order to improve the quality of their own lives, etc.

Key words: health, healthy lifestyle, quality of life, future specialists in physical culture and sports, students of higher education, institutions of higher education, holistic model of health, physical and mental health.

Дата надходження статті: 05.01.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Довга Т. Я.

УДК 373.3.015

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.532>

Петрица Ю. І.*,

orcid.org/0000-0002-1265-6723

СТРУКТУРА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ І ШЛЯХИ ЇХ ФОРМУВАННЯ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Статтю присвячено вивченню структури творчих здібностей молодших школярів і дослідженню шляхів їх формування з використанням проєктних технологій. Схарактеризовано основні аспекти творчості, роль проєктної діяльності в розвитку творчих здібностей. Дослідження базується на теоретичних аспектах психології розвитку дитини та педагогічних підходах до формування творчості в освітньому процесі. Творчість є однією з ключових компетенцій, необхідних для успішної діяльності в сучасному світі, який вимагає постійного новаторства, критичного мислення та здатності до самовираження.

Молодші школярі на початкових етапах свого навчання перебувають у періоді активного розвитку й формування різних навичок і вмінь. Здатність до творчого мислення в цьому віці може бути особливо чутливою до зовнішнього впливу та підтримки. Тому дослідження структури творчих здібностей молодших школярів є актуальним завданням, оскільки дає можливість зрозуміти, які конкретні компоненти творчого потенціалу слід розвивати для покращення освітнього процесу. Застосування проєктних технологій є ефективним шляхом формування творчих здібностей у молодших школярів.

З'ясовано, що до структури творчих здібностей молодших школярів належать такі компоненти: візуальне мислення, просторова уява, творчий потенціал, креативне мислення, емоційна експресія, схильність до дослідження, креативна самовираженість. Проєктна діяльність передбачає розв'язання реальних завдань, сприяє розвитку креативності, самостійності та вмінню працювати в команді. Це також сприяє розвитку критичного інноваційного мислення, пошуку альтернативних шляхів розв'язання проблеми.

Ключові слова: творчі здібності, молодші школярі, проєктні технології, структура творчих

*© Петрица Ю. І.

здібностей, формування.

Постановка проблеми. У сучасному світі зростає потреба в людях, здатних до творчого мислення, інноваційного підходу та креативності. Важливість розвитку творчих здібностей вже в молодшому шкільному віці стає очевидною, оскільки саме на цьому етапі формуються основи для подальшого творчого розвитку учнів.

Питання структури творчих здібностей молодших школярів і шляхів їх формування за допомогою проектних технологій ще не були достатньо вивчені та схарактеризовані. На сьогодні немає загальноприйнятої класифікації або системного підходу до аналізу структури творчих здібностей молодших школярів. Недостатня кількість наукових досліджень з цієї проблеми обмежує можливості педагогів і психологів у розумінні та підходах до розвитку творчих здібностей учнів.

Крім того, засоби проектних технологій є перспективними інструментами для формування творчих здібностей молодших школярів, але вони ще потребують додаткового дослідження та розроблення методик їх ефективного застосування.

Таким чином, проблема полягає в потребі детального дослідження структури творчих здібностей молодших школярів та розробленні педагогічних підходів до їх формування засобами проектних технологій.

Аналіз досліджень свідчить про значний інтерес до цієї проблематики. Учені, педагоги та психологи активно вивчають структуру творчих здібностей молодших школярів і шукають ефективні шляхи їх формування.

Проблематика творчості та творчих здібностей детально розглядається на науково-теоретичному рівні в галузях філософії, психології та педагогіки в різних напрямках. На сьогодні здійснюється дослідження загальних творчих здібностей, які мають великий вплив на успішність у різноманітних видах діяльності (Дж. Гілфорд, В. Роменець, Е. Торренс та ін.); спеціальних творчих здібностей, які зумовляють високі досягнення у конкретних видах творчості – технічній (В. Моляко), музичній (О. Рудницька), літературній (З. Юрченко) та ін. Педагогічні проблеми формування творчих здібностей досліджено в працях І. Зязюна, Н. Кічук, В. Паламарчук, О. Савченко, С. Сисоєвої, О. Шупти та ін.

Проектні технології як засіб формування творчих здібностей науково обґрунтовувались багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими: філософські та педагогічні аспекти проектної технології досліджували Г. Ващенко, Дж. Джонс, Д. Дьюї, І. Зязюн, У. Кіпатрик, С. Сисоєва, Т. Сорочан та ін.; теоретичні дослідження проблеми використання проектних технологій у методичній роботі вчителів початкової школи вивчали Т. Гришина, Л. Забродська, О. Савченко, Л. Хоружа та ін.

Загальний аналіз досліджень підтверджує, що існує потреба в подальшому дослідженні структури творчих здібностей молодших школярів і вивченні ролі проектних технологій у їх формуванні. Недостатньо розроблено конкретні рекомендації та педагогічні підходи, спрямовані на практичне використання проектних технологій для розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку.

Мета статті полягає в дослідженні та розкритті структури творчих здібностей у молодших школярів і визначенні ефективних шляхів їх формування з використанням проектних технологій. Стаття спрямована на систематизацію теоретичних знань і практичного досвіду, а також розроблення педагогічних підходів та рекомендацій для вчителів і педагогів щодо використання проектних технологій для розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому середовищі важливо розвивати творчі здібності молодших школярів, оскільки ті мають значний вплив на їх когнітивний розвиток, самовизначення та соціальну адаптацію. Одним з ефективних засобів формування творчих здібностей учнів є використання проектних технологій.

Аналіз практики свідчить, що під час навчання надмірно розвиваються виконавські, репродуктивні здібності дітей, тоді як більш складні та значущі творчі здібності залишаються недостатньо розвиненими.

Творчі здібності – це якості й властивості особистості, які виявляються в синтезі мотиваційної, інтелектуальної, організаційної та комунікативної сторін творчої діяльності й від яких залежить можливість та рівень її успіху [5, с. 199].

На думку О. Гірного, творчість передбачає наявність в особистості здібностей, мотивів, знань, і умінь, завдяки яким створюється продукт, що вирізняється новизною, оригінальністю, унікальністю [4, с. 52].

В. Моляко у свою чергу зазначає, що «творчі здібності – вищий рівень розвитку інтелектуальних здібностей. Творча діяльність уяви перебуває в прямій залежності від багатства та різноманітності попереднього досвіду людини, тому що цей досвід становить собою матеріал, з якого створюються основи фантазії» [10]. А дослідник О. Борисова відзначає з цього приводу: «Людина освічена може досягти більших успіхів, ніж здібна» [1].

На думку Л. Старовойт, основними показниками розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі предметно-перетворювальної діяльності є:

- висока пізнавальна активність;
- допитливість, прагнення створити нове;
- самостійність у розв'язанні нових завдань, у пошуку оригінальних рішень;
- швидкість засвоєння нової інформації, висока швидкість перебігу розумових процесів;
- схильність до широкодіапазонного використання своїх знань, швидке опанування вміннями, навичками, прийомами;
- фантазування, схильність до творчої інтерпретації [14, с. 32].

Творчі здібності – це результат самостійного розв'язання завдань і питань, виявлення закономірностей і зв'язків між предметами і явищами. Керування процесом розвитку творчості є надто складним завданням. Його організація можлива лише через створення відповідних дидактичних умов. Навчання має здійснюватись в атмосфері взаєморозуміння та співтворчості, де кожен учень сприймається як індивідуальність. Пріоритетом має стати такий підхід на уроках, який дає можливість учням повністю розкрити свій потенціал. Навчальна діяльність під час уроків має бути організована таким чином, щоб учні мали можливість виявити свої творчі здібності.

На сучасному етапі розвитку психологічної науки ми характеризуємо творчість дітей молодшого шкільного віку як продуктивну діяльність, що здатна породжувати нові, якісно відмінні матеріальні та духовні цінності. Творчість спрямована на самовираження та самоактуалізацію особистості, є джерелом взаємодії та розвитку.

Творчі здібності формуються у процесі самої творчої діяльності та мають вплив на їхню якість. Їх прояв виявляється в спрямованості та стійкості пізнавальних інтересів, бажанні та прагненні усвідомлювати нові знання та способи творчої діяльності, а також у залученні різних сил для досягнення творчих завдань.

Початкова освіта – перший освітній рівень, який закладає фундамент загальноосвітньої підготовки школярів. В. Сухомлинський прагнув, щоб початкова школа стала школою мислення, фундаментом творчих розумових сил учнів [15, с. 51]. Таким чином, основне завдання навчання у початковій школі на сучасному етапі – забезпечити всебічний розвиток дитини, сприяти її особистісному зростанню та розвитку розумових здібностей, а головне – навчити дітей самостійного та творчого мислення. Школа для дитини є першим місцем, де здійснюється засвоєння культурного досвіду людства та його творче втілення. Тому дуже важливо формувати у свідомості учнів переконання, що творчість є цінним та найвищим даром людини, який визначає її гідність та людське буття.

В. Ірклієнко вважає, що «...творчі здібності молодшого школяра у різних видах діяльності виявляється у пошуку нового, ініціативі та самостійності у виборі об'єкта діяльності й у процесі її здійснення, в оригінальності способів та результатів цієї діяльності, а також в умілому використанні знань, умінь і навичок, в умінні бачити нові завдання у звичному, щоденному» [7].

Молодший шкільний вік є сприятливим для розвитку творчих здібностей та творчості дітей. Саме в цей період активно розвиваються уява, здатність до фантазії

та творчого мислення, допитливість, формується вміння спостерігати, порівнювати та критично оцінювати свою діяльність.

Психофізіологічну основу творчих здібностей становлять біологічні, природні, вроджені, природжені, спадкові, надбані, соціальні чинники [3].

Для визначення наявності творчих здібностей Л. Чорна виділяє такі якості особистості: спонтанність, фантазійність, багатоваріативність, хаотичність, гнучкість та оригінальність думки, інтуїтивність народження ідей, використання підсвідомого в розв'язанні проблем, несподіваність та раптовість виникнення ідей, іноді – наявність суперечностей як результату необґрунтованих припущень [16].

Шістьма основними чинниками визначає творчі здібності Р. Строненберг: 1) інтелектом як здібністю; 2) знанням; 3) стилем мислення; 4) індивідуальними рисами; 5) мотивацією; 6) зовнішнім середовищем [6].

Результати вивчення літератури з означеної проблеми свідчать про те, що серед основних показників творчих здібностей учені виокремлюють творче мислення та творчу уяву; поєднання уважності, чутливості, спостережливості, особливостей пам'яті, уяви, мислення (широта, глибина та зрозумілість думки, її послідовність, самостійність, критичність, свобода від шаблонних способів розв'язування завдань) (Г. Костюк [9]); швидкість думки (кількість ідей), її гнучкість (здатність переключатися з однієї ідеї на іншу), оригінальність (здатність виробляти ідеї), допитливість та фантастичність (Дж. Гілфорд, Е. Торренс); «здатність дивуватися і пізнавати» (Е. Фромм); здатність ризикувати, високі естетичні цінності, розвинена інтуїція.

Структурними компонентами творчих здібностей є знання, уміння, навички, які реалізуються в конкретній діяльності (Г. Костюк та ін.), мислення (А. Щербо, Г. Шевченко та ін.), емоції, відчуття (Д. Джоза, Б. Клименко, В. Омельчук, А. Щербо та ін.) [2, с. 60]. Творчі здібності постійно формуються упродовж усього життя людини, але у процесі їх становлення виявляються оптимальні чутливі вікові періоди.

На думку Р. Стернберга, структура творчих здібностей охоплює «три спеціальні інтелектуальні здібності»: 1) синтетичну здібність (бачити проблеми в новому світлі й уникати звичного способу мислення); 2) аналітичну здібність (оцінити, чи варті ідеї подальшої розробки); 3) практично-контекстуальну здібність (переконати інших).

Складовою творчих здібностей В. Клименко [8] вважає психомоторику, зумовлюючи свою думку єдністю руху, дій, думки та енергопотенціалу людини. Основною умовою роботи механізму творчості автор вважає оптимальний стан душі (мислення, почуття, уява) і тіла (енергопотенціал, психомоторику) та гармонійність розвитку всіх його складових. Лише тоді мислення, почуття, уява будуть знаходити нові завдання, психомоторика – їх розв'язувати, а енергопотенціал – давати життя діям.

Отже, у науковій літературі не існує єдиної думки щодо питання структури творчих здібностей.

На нашу думку, структура творчих здібностей молодших школярів може бути різною й залежати від індивідуальних особливостей кожного учня. Однак можна виділити деякі загальні компоненти, які охоплюють:

1) візуальне мислення: здатність дитини розуміти і сприймати інформацію через візуальні засоби. Вона може виявлятися у творчих діях, таких як малювання, створення колажів тощо;

2) просторова уява: здатність дитини розуміти та просторово уявляти об'єкти, форми, кольори та їх взаємозв'язки. Це може виявлятися у здатності розв'язувати головоломки, конструювати моделі, створювати нові форми з різних матеріалів тощо;

3) творчий потенціал: здатність до різноманітних форм творчості, таких як музична, літературна, художня та інші. Це може виявлятися у створенні мелодій, написанні віршів або розповідей, танців, акторській грі тощо;

4) креативне мислення: здатність учня думати нестандартно, використовувати уяву та знаходити оригінальні рішення для різних завдань і проблем;

5) емоційна експресія: здатність виражати свої емоції, почуття та думки через творчість. Це може виявлятися в танцювальній діяльності, акторській майстерності, написанні вірша або пісні тощо;

6) схильність до дослідження: зацікавленість дитини у вивченні нового, дослідженні довкілля, що сприяє розвитку творчих здібностей;

7) креативна самовираженість: здатність дітей виражати свою особистість і створювати щось унікальне за допомогою різних художніх засобів.

Важливо зазначити, що творчі здібності можуть розвиватися в часі й за підтримки вчителів, батьків та інших дорослих. Стимулювальне середовище, підтримка та можливість експериментувати можуть сприяти розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Один із найпоширеніших засобів і методів розвитку творчих здібностей є гра. Вона не тільки є засобом зацікавлення школярів і створення оптимістично-гуманної атмосфери, але й містить такі елементи, як суперництво, лідерство, непередбаченість ситуацій, завзяття. Гра сама по собі є творчим процесом, тому під час застосування такого методу формуються творчі здібності та паралельно розвиваються загальні. Різновиди гри на уроці можуть реалізовувати будь-які функції, домінуючою з яких є мотиваційна [13, с. 196].

Одним із сучасних підходів до розвитку творчих здібностей є концепція творчого потенціалу, яка відома завдяки дослідженням В. Моляко, Дж. Рензулі та інших. Творчий потенціал глумачиться як внутрішній ресурс творчих можливостей людини. Учені стверджують, що всі діти потенційно мають творчий потенціал. Тому творчі здібності можна розвивати в усіх, застосовуючи універсальні схеми, які використовуються не лише для навчання творчо обдарованих учнів. Такі універсальні схеми є моделями розвитку, де творчі здібності аналізуються в контексті їхнього творчого потенціалу, не відриваючи їх одне від одного [11].

У контексті реалізації Нової української школи проєктні технології стають ще більш актуальним і ефективним інструментом розвитку творчих здібностей молодших школярів. Нова українська школа акцентує на реалізації особистісно орієнтованого підходу до навчання, створюючи умови для розвитку творчих, критичних та аналітичних навичок учнів. Проєктні технології сприяють активній, практичній та самостійній роботі учнів, їх залученню до реальних проєктів, що сприяє розвитку творчості та креативного мислення.

Ми вважаємо, що за допомогою проєктних технологій молодший школяр має можливість:

- виконувати реальні проєкти та завдання, які стимулюють його творчу активність та ініціативу;
- розвивати креативне мислення, здатність до нестандартного підходу, генерування нових ідей та рішень;
- набувати досвіду самостійної роботи, планування та організації власної діяльності, взаємодії з іншими учасниками проєкту;
- учитися комунікувати, висловлювати свої думки, слухати інших, співпрацювати в групах та колективно вирішувати завдання;
- розвивати навички проблемного мислення, аналізу, пошуку рішень та критичного мислення.

Для розвитку творчого потенціалу молодшого школяра ефективним є використання проєктної технології в освітньому процесі. Ця технологія передбачає структурований підхід, у якому учні здобувають необхідні знання та навички шляхом активного виконання проєктів. Суть проєктної технології полягає в тому, що на уроці увага приділяється ретельному вирішенню та обговоренню реальних проблем, що завершується практичними результатами, створеними учнями самостійно.

Проєктна робота є перспективною, оскільки в ній кожен з учасників не втрачає свого статусу активної діючої особистості, намагається зайняти в групі позицію, що відповідає його можливостям: знанням, умінням, здібностям, мисленню тощо. Це позначається на загальному формуванні індивідуального стилю учня. Працюючи над проєктом, учні

спілкуються, співпрацюють і допомагають один одному в процесі навчання, розвивають соціальні, розумові, комунікативні та творчі навички [12].

Завдання, що становлять зміст проектної діяльності, зазвичай мають проблемний характер і вимагають пошуку творчих рішень та інноваційних підходів. Учні, працюючи над проектами, мають можливість розвивати креативне мислення, генерувати нові ідеї, розробляти та втілювати свої проекти в реальному житті. Проектна діяльність сприяє формуванню самостійності, вмінню планувати та організовувати свою роботу, вирішувати проблеми, взаємодіяти з іншими учасниками команди та комунікувати свої ідеї та думки. Ці навички важливі для творчого процесу і мають значення в подальшому особистісному й професійному розвитку учнів. Використання проектних технологій у навчанні молодших школярів стимулює їх творчість, допомагає розвивати самостійність, комунікаційні навички, проблемне мислення та емоційну виразність. Цей підхід є важливим для підготовки учнів до сучасного інформаційного суспільства, у якому творчість та інноваційний підхід мають значний ресурс.

Ми вважаємо, що проектна діяльність має найбільший вплив на такі компоненти в структурі творчих здібностей молодших школярів:

1. Творчий потенціал: проектна діяльність надає учням можливість реалізовувати свою творчість у різних областях, таких як музика, література, мистецтво тощо.
2. Креативне мислення: проекти заохочують учнів думати нестандартно, шукати нові рішення, упроваджувати оригінальні ідеї в розв'язанні завдань.
3. Схильність до дослідження: проекти сприяють активному вивченню нового, оскільки зазвичай включають у себе етап дослідження та збирання інформації.
4. Креативна самовираженість: проектна діяльність дозволяє учням виразити свою унікальну особистість через різні художні та творчі засоби.

Таким чином, проектна діяльність впливає на кілька ключових компонентів структури творчих здібностей молодших школярів.

На нашу думку, можна виділити такі шляхи формування творчих здібностей молодших школярів за допомогою проектних технологій:

- проектне навчання: запровадження проектних завдань у навчальний процес дає можливість учням більше експериментувати, самостійно вирішувати проблеми, співпрацювати в команді та розвивати креативне мислення;
- стимулювальне середовище: створення освітнього середовища, яке сприяє розвитку творчих здібностей, з використанням художніх матеріалів, кольорів, ігрових елементів та просторових можливостей;
- цікаві та релевантні проекти: обирати проекти, які зацікавлять учнів і мають практичне значення. разом з учнями обговорювати теми та варіанти проектів, щоб забезпечити їх активну участь у визначенні напрямків дослідження;
- розвиток креативного мислення: заохочувати учнів думати нестандартно та знаходити нові рішення для виконання проектів, давати можливість експериментувати;
- групова співпраця: проектні технології часто передбачають роботу в командах. потрібно розвивати навички співпраці, розподілу обов'язків та взаємодопомоги серед учнів. це сприяє не лише творчому процесу, але й розвитку соціальних навичок;
- мистецькі та культурні заходи: організація художніх виставок, літературних конкурсів, танцювальних виступів та інших мистецьких заходів допомагає учням виявляти свої творчі здібності та відчувати підтримку й визнання;
- мультимедійні технології: використання сучасних мультимедійних засобів, комп'ютерних програм і технологій дає можливість учням виражати свої ідеї у різних форматах, включаючи відео, анімацію, звукові записи тощо;
- інтерактивні ігри та завдання: використання ігрових елементів в освітньому процесі стимулює творчий підхід, заохочує дітей досліджувати, вирішувати проблеми і розвивати свої здібності;
- вислуховування та обговорення: під час виконання проектів створювати учням можливість висловлювати свої думки, обговорювати власні ідеї та спостереження, заохочувати до активного діалогу та відкритості до нових ідей;

– заохочення до експериментів: важливо надавати дітям можливість експериментувати, навіть якщо результат не завжди є ідеальним; похвала за зусилля та відкритість щодо подолання помилок сприяє розвитку творчого потенціалу.

Ураховуючи індивідуальні особливості кожної дитини, учителі та батьки можуть застосовувати різні методи й технології для підтримки і розвитку творчих здібностей молодших школярів. Проектні технології є інноваційним підходом до навчання, який відповідає принципам Нової української школи. Вони стимулюють активну позицію учня, розвивають його творчість і сприяють формуванню ключових компетентностей, таких як критичне мислення, спілкування, самостійність і самовизначення.

Формування творчих здібностей молодших школярів через проектні технології може стати продуктивним процесом, що сприяє їхньому розвитку та самореалізації. Проектні технології допомагають розвивати креативне мислення, аналітичні й організаційні навички. Вони також сприяють самовизначенню учнів, допомагаючи їм обирати напрямок своєї творчої діяльності та формувати власний досвід інтелектуальної роботи. Позитивна підтримка й похвала за результати творчої роботи заохочують дітей до подальших досліджень і навчання.

Висновки. Творчі здібності є важливим компонентом інтелектуального розвитку молодших школярів, а їх формування є можливим та ефективним за допомогою проектних технологій. Проектні теми «Дослідження та Презентація», «Моя Спільнота», «Винахід та Інновація», «Мистецтво та Творчість», «Цікавий календар», «Бережемо довкілля» та ін. дають можливість розкрити потенціал уяви, творчості та інноваційного мислення молодших школярів, сприяють активізації пізнавальної діяльності та стимулюють самостійний розвиток дитини. Використання проектних технологій в освітньому процесі дає можливість забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня, розвиваючи його здібності та зацікавленість у навчанні. Крім того, такий підхід допомагає формувати навички роботи в команді, вирішення проблем, креативності та критичного мислення. Упровадження проектних технологій потребує відповідного підготовленого педагогічного персоналу та належної організації освітнього процесу. Крім того варто звернути увагу на інтеграцію проектних технологій у загальну систему навчання, щоб вони стали не окремими заходами, а складовою повноцінного освітнього процесу. Упровадження проектної діяльності в освітній процес може сприяти розвитку творчих здібностей у молодших школярів, забезпечуючи зростання активності, самостійності та інтересу до навчання.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні конкретних педагогічних підходів і програм, які б допомогли ефективно формувати та розвивати творчі здібності молодших школярів із використанням проектних технологій. Доцільно також провести подальші експерименти та дослідження для оцінювання впливу проектної діяльності на успішність навчання, самовизначення та самореалізацію учнів.

Список використаних джерел:

1. Борисова, О. О. Формування творчих здібностей молодших школярів. Київ, 2004. 120 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. -2-ге вид., доп. Київ: Каравела, 2007. 344 с.
3. Гільбух Ю. З. Розумово-обдарована дитина: психологія, діагностика, педагогіка. Київ : Інститут психології, 1998. 74 с.
4. Гірний О. І., Савчин М. М. Проблема творчості у навчанні. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 1. С. 51–56.
5. Гуманізація процесу навчання в школі: навчальний посібник / за ред. С. П. Бондаря. 2-ге вид., доповн. Київ: Стислос, 2001. 256 с.
6. Доценко С. О. Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи у процесі вивчення предметів природничо-математичного циклу (теоретичні та методологічні засади): монографія. Харків : Мітра, 2018. 380с.
7. Ірклієнко В. С. Розвиток творчої особистості в системі безперервної освіти. Київ, 2001. С. 89–91.
8. Клименко В. В. Механізм творчості: Чи можна його розвинути? Київ: Шкільний світ. 2002. 96 с.
9. Костюк Г. С. Здібності та їх розвиток у дітей. Київ : Знання. 1963. 80с.

10. Моляко В. О. Психологічне дослідження проблем функціонування стратегій творчої діяльності, творчої обдарованості та психологічної грамотності. *Актуальні проблеми психології*: наук. зап. ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2001. Вип.21. С. 198-205.
11. Моляко В. О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. *Обдарована дитина*. 2005. №4. С. 2-9.
12. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / за ред. О. І. Пометун. Київ: Видавництво А. С. К., 2012. 192 с.
13. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Генеза, 1999. 368 с.
14. Старовойт Л. В. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання. *Наукові записки*. Тернопіль: ТНПУ, 2010. С. 261-266.
15. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Київ: Радянська школа, 1988. 310с.
16. Чорна Л. Г. Психологія забезпечення розвитку творчих здібностей учнів. *Психологічна газета*. 2001. №2. С. 42-46.

References:

1. Borisova, O. O. (2004). *Formuvannia tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv* [Formation of creative abilities of younger schoolchildren]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Skrypchenko, O. V. (Ed.). (2007). *Vikova ta pedahohichna psykholohiia* [Age and pedagogical psychology]. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].
3. Hilbukh, Yu. Z. (1998). *Rozumovo-obdarovana dytyna: psykholohiia, diahmostyka, pedahohika* [Mentally gifted child: psychology, diagnostics, pedagogy]. Kyiv: Institute of Psychology [in Ukrainian].
4. Hirnyi, O. I., & Savchyn, M. M. (2014). Problema tvorchosti u navchanni [The problem of creativity in education]. *Pedagogy and psychology*, 1, 51–56 [in Ukrainian].
5. Bondaria, S. P. (Ed.). (2001). *Humanizatsiia protsesu navchannia v shkoli* [Humanization of the learning process at school]. Kyiv: Styslos [in Ukrainian].
6. Dotsenko, C. O. (2018). *Rozvytok tvorchykh zdibnostei uchniv pochatkovoї shkoly u protsesi vyvchennia predmetiv pryrodnycho-matematychnoho tsyklu (teoretychni ta metodolohichni zasady)* [Development of creative abilities of primary school students in the process of studying subjects of the natural and mathematical cycle (theoretical and methodological foundations)]. Kharkiv: Mitra [in Ukrainian].
7. Irkliienko, V. S. (2001). *Rozvytok tvorchoi osobystosti v systemi bezpererвної osvity* [Development of a creative personality in the system of continuous education]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Klymenko, V. V. (2002). *Mekhanizm tvorchosti: Chy mozna yoho rozvyvaty* [Mechanism of creativity: Can it be developed]. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
9. Kostiuk, H. S. (1963). *Zdibnosti ta yikh rozvytok u ditei* [Abilities and their development in children]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
10. Moliako, V. O. (2001). *Psykholohichne doslidzhennia problem funktsionuvannia stratehii tvorchoi diialnosti, tvorchoi obdarovanosti ta psykholohichnoi hramotnosti* [Psychological study of the problems of the functioning of strategies of creative activity, creative giftedness and psychological literacy]. *Actual problems of psychology*, 21, 198-205 [in Ukrainian].
11. Moliako, V. O. (2005). *Tvorchyi potentsial liudyny yak psykholohichna problema* [Human creative potential as a psychological problem]. *A gifted child*, 4, 2-9 [in Ukrainian].
12. Pometun, O. I. (2012). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia* [Modern lesson. Interactive learning technologies]. Kyiv [in Ukrainian].
13. Savchenko, O. Ya. (1999). *Dydaktyka pochatkovoї shkoly* [Primary school didactics]. Kyiv: Heneza [in Ukrainian].
14. Starovoi, L. V. (2010). *Pedahohichni umovy tvorchoho rozvytku molodshykh shkoliariv u protsesi trudovoho navchannia* [Pedagogical conditions of creative development of younger schoolchildren in the process of work training]. *Naukovi zapysky*, 261-266 [in Ukrainian].
15. Sukhomlynskyi, V. O. (1988). *Sto porad uchytelvi* [One hundred tips for the teacher]. Kyiv: Radianska shkola [in Ukrainian].
16. Chorna, L. H. (2001). *Psykholohiia zabezpechennia rozvytku tvorchykh zdibnostei uchniv* [Psychology of ensuring the development of students' creative abilities]. *Psychological newspaper*, 2, 42-46 [in Ukrainian].

Petrytsa Y. I.,
orcid.org/0000-0002-1265-6723

THE STRUCTURE OF CREATIVE SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS AND WAYS OF THEIR FORMATION BY MEANS OF PROJECT TECHNOLOGIES

The article is devoted to the study of the structure of creative abilities of younger students and the research of ways of their formation using project technologies. The main aspects of creativity, the role of project activity in the development of creative abilities are characterized. The research is based on theoretical aspects of the psychology of child development and pedagogical approaches to the formation of creativity in the educational process. Creativity is one of the key competencies needed to succeed in today's world, which requires constant innovation, critical thinking, and the ability to express oneself.

Younger students at the initial stages of their education are in a period of active development and formation of various skills and abilities. The ability to think creatively at this age can be particularly sensitive to external influence and support. Therefore, the study of the structure of creative abilities of younger students is an urgent task, as it provides an opportunity to understand which specific components of creative potential should be developed to improve the educational process. The use of project technologies is an effective way of forming creative abilities in younger students. It has been found that the following components belong to the structure of creative abilities of younger students such as visual thinking, spatial imagination, creative potential, creative thinking, emotional expression, inclination to research and creative self-expression. Project activity involves solving real tasks, promotes the development of creativity, independence and the ability to work in a team. It also promotes the development of critical innovative thinking, the search for alternative ways to solve a problem.

Key words: creative abilities, younger students, project technologies, structure of creative abilities, formation.

Дата надходження статті: 04. 12. 2023 р.

*Рецензент: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України Терещук Г. В.*